

83. møde.

Torsdag den 6. juni kl. 13.

Første næstformand (*Grete Hækkerup*):

Medlemmer af folketinget *Ib Christensen*, *Flygaard*, *Grønborg*, *Mølgaard* og *Poul Westergaard* har meddelt mig, at de ønsker skriftligt at fremsætte

Forslag til folketingsbeslutning om gennemførelse af en jordreform.

Fra medlemmer af folketinget *Knud Nielsen*, *Ivar Nørgaard*, *Albertsen* og *Poul Dalsager* har jeg modtaget meddelelse om, at de som følge af deltagelse i møder i Europa-Parlamentet ikke vil kunne give møde i tinget i mindst 7 dage, hvorfor de anmoder om orlov — for de to førstnævntes vedkommende fra og med den 6. juni, for *Albertsens* vedkommende fra og med den 7. juni og for *Poul Dalsagers* vedkommende fra og med den 10. juni — på grund af midlertidig udsendelse i offentligt hverv samt om, at stedfortræderne må blive indkaldt.

Fra medlem af folketinget *Erlendsson* har jeg modtaget meddelelse om, at han som følge af deltagelse i møder i North Atlantic Assembly i Washington ikke vil kunne give møde i tinget i mindst 7 dage, hvorfor han anmoder om orlov, jfr. valglovens § 84, stk. 3, 2. pkt., fra og med den 6. juni samt om, at stedfortræderen må blive indkaldt.

Socialudvalget har afgivet betænkning over:

Forslag til lov om social bistand, over:

Forslag til lov om ændring af lov om offentlig sygesikring (Befordringsgodtgørelse og bortfald af statsrefusion), over:

Forslag til lov om ændring af lov om børne- og ungdomsforsorg. (Økonomiske maksimumsgrænser for daginstitutioner m. v.) og

forslag til lov om ændring af lov om omsorg for invalidepensionister og folkepensionis-

nister. (Økonomiske maksimumsgrænser for alderdomshjem og plejehjem) samt over:

Forslag til lov om ændring af lov om offentlig sygesikring (Kiropraktisk behandling).

Eksemplarer er omdelt.

Landbrugs- og fikseriudvalget har afgivet betænkning over forslag til lov om tilskud til fremme af regnskabsføring i jordbrugsbedrifter. Eksemplarer er omdelt.

Kommunaludvalget har afgivet betænkning over forslag til lov om ændring af forskellige lovbestemmelser om kommunal og amtskommunal administration m. v. (Bekæmpelse af dobbeltadministration). Eksemplarer er omdelt.

Skriftlig fremsættelse af forslag.

Ordføreren for forslagsstillerne (*Poul Westergaard*) (DR):

Jeg skal herved tillade mig at fremsætte forslag til folketingsbeslutning om gennemførelse af en jordreform.

Fra 1960 til 1973 er handelsværdien af Danmarks jord steget fra 17 mia kr. til 103 mia kr., og den stiger fortsat med 1-1½ mia kr. om måneden. Jordspekulationen og den asociale omflytning af værdier fra dem, der skaber værdierne ved et nyttigt samspil mellem arbejde og kapitalindsats, til dem, der ejer jorden, rider det danske samfund som en mare.

Jordspekulationen og oppustningen af jordværdierne undergraver de politiske bestræbelser for at nå frem til større social retfærdighed og en mere lige fordeling af velstandsfrøgangen. Værdioppustningen af jorden umuliggør de politiske bestræbelser for at sikre erhvervslivet de fornødne opsparende midler til mere risikopræget, men samfundsnyttig investering, fordi investering i passiv jordbesiddelse nu kan give et afkast, som ingen produktiv virksomhed kan konkurrere med. Jordspekulationen og de ufortjente gevinster til et mindretal af større jordbesiddere udelukker, at de politiske bestræbelser for at nå frem til en afbalanceret indkomstudvikling og en neddæmpet inflation vil kunne lykkes, fordi krav til lønmod-

[Poul Westergaard.]

tagerne om tilbageholdenhed ikke vil blive hørt, så længe jordbesidderne ganske arbejdsfrit kan indkassere store gevinster, der betyder mærkbare omkostningsstigninger for hele befolkningen, og så længe lønarbejderne derudover kun har udsigt til større skatte- og afgiftsbyrder.

Derfor må der nu gennemføres en dybtgående og effektiv jordreform, som standser jordspekulationen, som sikrer større lighed i indkomst- og formueudviklingen, som skaber forudsætninger for en standsnings- og inflationen, som bringer orden i pengemarkedet og letter de tyngende rentebyrder, som stiller generationerne lige i adgangen til og vilkårene for brugen af Danmarks jord, og som kan bane vej for varige og mærkbare lettelser i skattetrykket på arbejde, flid og foretagsomhed.

Derfor opfordrer retsforbundets folketingsgruppe folketingets øvrige partier til at medvirke til en folketingsbeslutning, der pålægger regeringen at forberede og stille de fornødne lovforslag om en jordreform efter de retningslinier, der er anført i forslaget til folketingsbeslutning med bemærkninger.

Forslagsstillerne er selvsagt opmærksom på, at det påtrængende jordproblem vil kunne løses på andre måder end den her skitserede, og vil være åbne for forhandlinger herom som for tilpasninger i de skitserede retningslinier. Men det afgørende er, at de politiske kræfter i folketinget, der oprigtigt ønsker en løsning af jordproblemet, nu samles om en virkelig dybtgående reform med et klart socialt og retfærdigt sigte, og at de ikke fortsat spredes på sekundære forslag til løsning af problemerne, som er en følge af, at folketinget ikke har løst det primære og fundamentale jordproblem.

En jordreform efter de skitserede retningslinier vil ikke i nævneværdig grad påvirke det offentliges status eller likviditet. De værdier, som staten gennem den pålignede lejeværdi på al jord øjeblikkelig inddrager, vil svare til de erstatningsydelselser til de nuværende skødehavere, som vil blive udbetalt.

I takt med den fortsatte produktions- og velstandsfremgang vil der imidlertid gennem den forhøjede lejeværdi for jordens brug fremkomme et statsligt overskud ved reformen, der bør komme hele befolkningen ligeligt til gode ved en afvikling af indkomstskatterne som skitseret. Dette overskud vil blive yderligere forøget fra det tidspunkt, hvor nedsættelsen af erstatningsydelserne påbegyndes.

Reformen vil øjeblikkelig medføre, at jord overalt vil kunne overtages uden købesum såvel til boligformål som til egentlige erhvervsmæssige formål (f. eks. landbrug eller anden erhvervsvirksomhed), hvorved den kapitalfattige vil opnå en bedre stilling end i dag. Reformen vil desuden medføre, at den enkelte vil kunne opnå samme løn og rente for arbejde og kapitalindsats, uanset om produktionen foregår på jord af den ene eller den anden godhed (bonitets- som beliggenhedsmæssigt), idet den opkrævede lejeværdi (= jordrenten) udligner denne forskel. Reformen vil derved formentlig også kunne modvirke overdrevne koncentrationstendenser i samfundets strukturudvikling.

Reformen vil gøre det naturligt, at en række spørgsmål af f. eks. boligpolitisk, socialpolitisk, erhvervspolitisk og skattepolitisk karakter efterfølgende eller samtidig tages op til nyvurdering. Omvendt mener forslagsstillerne ikke, at de med rimelighed vil kunne tage stilling til foreliggende mere dybtgående boligpolitiske og skattepolitiske reformplaner, før folketinget har opgjort sin stilling til en virkelig jordreform.

Med disse bemærkninger skal jeg anbefale det fremsatte forslag til folketingsbeslutning om en jordreform til velvillig behandling.

Den første sag på dagsordenen var:

Spørgsmål om meddelelse af orlov til folketingsmedlem Albertsen.

Første næstformand (Grete Hækkerup):

Dersom ingen gør indsigelse, vil jeg be-

[Første næstformand.]

tragte det som vedtaget, at den ønskede orlov meddeles fra og med i morgen, den 7. juni. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

Spørgsmål om indkaldelse af stedfortræderen for folketingsmedlem Albertsen.

Første næstformand (Grete Hækkerup):

Dersom ingen gør indsigelse, vil jeg betragte det som vedtaget, at stedfortræderen indkaldes. (Ophold). Det er vedtaget. Stedfortræderen vil herefter blive indkaldt som midlertidigt medlem af folketinget fra og med i morgen, den 7. juni.

Den næste sag på dagsordenen var:

Spørgsmål om meddelelse af orlov til folketingsmedlem Knud Nielsen.

Første næstformand (Grete Hækkerup):

Dersom ingen gør indsigelse, vil jeg betragte det som vedtaget, at den ønskede orlov meddeles fra og med i dag, den 6. juni. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

Spørgsmål om indkaldelse af stedfortræderen for folketingsmedlem Knud Nielsen.

Første næstformand (Grete Hækkerup):

Dersom ingen gør indsigelse, vil jeg betragte det som vedtaget, at stedfortræderen indkaldes. (Ophold). Det er vedtaget. Stedfortræderen vil herefter blive indkaldt som midlertidigt medlem af folketinget fra og med i dag, den 6. juni.

Den næste sag på dagsordenen var:

Spørgsmål om meddelelse af orlov til folketingsmedlem Ivar Nørgaard.

Første næstformand (Grete Hækkerup):

Dersom ingen gør indsigelse, vil jeg betragte det som vedtaget, at den ønskede orlov meddeles fra og med i dag, den 6. juni. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

Spørgsmål om indkaldelse af stedfortræderen for folketingsmedlem Ivar Nørgaard.

Første næstformand (Grete Hækkerup):

Dersom ingen gør indsigelse, vil jeg betragte det som vedtaget, at stedfortræderen indkaldes. (Ophold). Det er vedtaget. Stedfortræderen vil herefter blive indkaldt som midlertidigt medlem af folketinget fra og med i dag, den 6. juni.

Den næste sag på dagsordenen var:

Spørgsmål om meddelelse af orlov til folketingsmedlem Poul Dalsager.

Første næstformand (Grete Hækkerup):

Dersom ingen gør indsigelse, vil jeg betragte det som vedtaget, at den ønskede orlov meddeles fra og med den 10. d. m. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

Spørgsmål om indkaldelse af stedfortræderen for folketingsmedlem Poul Dalsager.

Første næstformand (Grete Hækkerup):

Dersom ingen gør indsigelse, vil jeg betragte det som vedtaget, at stedfortræderen indkaldes. (Ophold). Det er vedtaget. Stedfortræderen vil herefter blive indkaldt som midlertidigt medlem af folketinget fra og med den 10. juni d. å.

Den næste sag på dagsordenen var:

Spørgsmål om meddelelse af orlov til folketingsmedlem Erlendsson.

Første næstformand (Grete Hækkerup):

Dersom ingen gør indsigelse, vil jeg betragte det som vedtaget, at den ønskede orlov meddeles fra og med i dag, den 6. juni. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

Spørgsmål om indkaldelse af stedfortræderen for folketingsmedlem Erlendsson.

Første næstformand (Grete Hækkerup):

Dersom ingen gør indsigelse, vil jeg betragte det som vedtaget, at stedfortræderen indkaldes. (Ophold). Det er vedtaget. Stedfortræderen vil herefter blive indkaldt som midlertidigt medlem af folketinget fra og med i dag, den 6. juni.

Den næste sag på dagordenen var:

Indstilling fra udvalget til valgs prøvelse.

Ordføreren for udvalget til valgs prøvelse (Poul Dam) (SF):

Folketinget har lige vedtaget at meddele fire medlemmer orlov på grund af udsendelse i offentligt hverv og ét medlem orlov af andre grunde, og tinget har samtidig vedtaget at indkalde stedfortræderne for de pågældende som midlertidige medlemmer. Orloven gælder for hr. Albertsens vedkommende fra og med i morgen og for hr. Poul Dalsagers vedkommende fra og med den 10. d. m., mens den for de øvrige tre gælder fra og med i dag.

Hr. Albertsen er valgt i vestre storkreds, og førte stedfortræder for socialdemokratiet i denne storkreds er borgerrepræsentant Peter Juul Andersen.

Hr. Knud Nielsen er valgt i Sønderjyllands amtskreds, og første stedfortræder for socialdemokratiet i denne amtskreds er major Jens Kristian Hansen, Sønderborg.

Hr. Ivar Nørgaard er valgt i Københavns amtskreds, og første stedfortræder for socialdemokratiet i denne amtskreds er fhv. minister Niels Matthiasen.

Hr. Poul Dalsager er valgt i Nordjyllands amtskreds, og første stedfortræder for socialdemokratiet i denne amtskreds er hr. Ewald Kristensen, Ålborg. Denne har imidlertid ikke ønsket at indtræde som midlertidigt medlem i dette tilfælde, og man har derfor henvendt sig til anden stedfortræder, kontorchef Niels Erik Christensen, Nørresundby.

Hr. Erlendsson er valgt i Nordjyllands amtskreds. Første stedfortræder for fremskridtspartiet i denne amtskreds, overdyrlæge A. Th. Riemann, Hobro, har ikke ønsket at indtræde som midlertidigt medlem i det foreliggende tilfælde, og der er derfor rettet

henvendelse til anden stedfortræder, grosserer Jens Aage Nøhr Frandsen, Ålborg.

Der foreligger fra alle de nævnte stedfortrædere meddelelse om, at de er villige til at indtræde som midlertidige medlemmer af folketinget, og udvalget til valgs prøvelse, der har behandlet disse sager, indstiller enstemmigt,

at major Jens Kristian Hansen, fhv. minister Niels Matthiasen og grosserer Jens Aage Nøhr Frandsen godkendes som midlertidige medlemmer af folketinget fra og med i dag, den 6. juni,

at borgerrepræsentant Peter Juul Andersen godkendes som midlertidigt medlem af folketinget fra og med den 7. juni, og

at kontorchef Niels Erik Christensen godkendes som midlertidigt medlem af folketinget fra og med den 10. juni.

Hermed sluttede forhandlingen.

Udvalgets indstilling om godkendelse af major Jens Kristian Hansen som midlertidigt medlem af folketinget fra og med den 6. juni 1974

vedtoges enstemmigt med 108 stemmer.

Udvalgets indstilling om godkendelse af fhv. minister Niels Matthiasen som midlertidigt medlem af folketinget fra og med den 6. juni 1974

vedtoges enstemmigt med 109 stemmer.

Udvalgets indstilling om godkendelse af grosserer Jens Aage Nøhr Frandsen som midlertidigt medlem af folketinget fra og med den 6. juni 1974

vedtoges enstemmigt med 110 stemmer.

Udvalgets indstilling om godkendelse af borgerrepræsentant Peter Juul Andersen som midlertidigt medlem af folketinget fra og med den 7. juni 1974

vedtoges enstemmigt med 111 stemmer.

Udvalgets indstilling om godkendelse af kontorchef Niels Erik Christensen som midlertidigt medlem af folketinget fra og med den 10. juni 1974

vedtoges enstemmigt med 111 stemmer.

Den næste sag på dagsordenen var:

Spørgsmål til ministrene.

Af *Lars Emil Johansen* (Grøn.) til ministeren for Grønland:

„Hvilke konkrete planer har ministeren med hensyn til afhjælpning af de vanskeligheder, som grønlandske fiskere er udsat for som følge af den tidlige standsning af laksefiskeriet i 1973?“

(Spm. nr. 257).

Skriftlig begrundelse.

Laksefiskeriet har nu i en længere årrække været genstand for en skarp diskussion ikke alene mellem diverse canadiske og amerikanske lystfiskerforeninger og de respektive staters regeringer, men også internt i Grønland, hvor restriktionernes virkninger mærkes fundamentalt i det grønlandske samfund.

Lad mig med det samme for alle eventualiteters skyld slå fast, at det grønlandske fiskerierhverv i dag står i en meget vanskelig fase — mere end nogen sinde — for det første på grund af torskefiskeriets katastrofale tilbagegang i de seneste år og for det andet på grund af de grønlandske myndigheders manglende kompetence til at træffe de fornødne foranstaltninger, der kan forbedre de grønlandske fiskeres vanskelige situation, der i dag nærmest må karakteriseres som en minoritetsgruppes kamp for at overleve, en kamp, der finder sted inden for velfærdssamfundet Danmarks grænser.

Uagtet denne alt andet end lyse situation for vort fiskerierhverv i Grønland indførtes med den daværende VKR-regerings medvirken en laksekvotaordning af en sådan størrelsesorden, at den voldte og stadig volder de grønlandske fiskere endnu større vanskeligheder end de øvrige allerede eksisterende.

Den nuværende laksekvota for grønlandske laksefiskere på 1.100 t har som tidligere nævnt haft meget alvorlige konsekvenser for Grønland, hvoraf de fleste dog bør og må afhjælpes på en anden måde end det problem, jeg her stiller ministeren spørgsmål om.

Det helt konkrete problem, jeg ved dette spørgsmål vil høre ministerens synspunkt om, drejer sig om de konsekvenser, den utilstrækkelige laksekvota har haft for den kategori laksefiskere, vi i Grønland betegner

indenskærfsfiskerne, nemlig de fiskere, som driver laksefiskeri ved hjælp af standgarn.

Denne kategori laksefiskere er udstyret med sådant fiskeudstyr, at de er nødt til at vente, til laksen kommer indenskærs ind i fjordene, hvor fiskeriet ikke stiller så store krav med hensyn til kutterstørrelse eller andet avanceret fiskeudstyr. Disse små fiskere led meget store tab ved den hurtige standsning af laksefiskeriet i 1973, da kvotaen blev fisket op, endnu før laksen er kommet indenskærs overhovedet.

Selv om ministeren uden tvivl må være klar over, hvilke store problemer den her omtalte sag har voldt de grønlandske indenskærfsfiskere, finder jeg det fornødent at komme med konkrete oplysninger til belysning af situationens alvor, dels for at dette høje ting kan blive orienteret om alvoren bag vore indenskærfsstandgarnsfiskeres situation, men dels også for at prøve at få ministeren ud af busken, da ministeren efter min opfattelse indtil dette meget fremskredne tidspunkt af året ikke har formået at vise den mindste interesse for at medvirke til løsning af denne til dels politisk dikterede trangssituation for nogle af de grønlandske laksefiskere.

Til belysning af situationens alvor kan det således nævnes, at indenskærfsfiskerne ved bygden Akunnaaq — ca. 200 indbyggere — i Aasiait kommune i sammenligning med indhandlingen i 1971 har mistet en indtægt på over 200.000 kr. som følge af den tidlige standsning af laksefiskeriet i 1973.

Som et andet eksempel kan det nævnes, at 1973-indhandlingen af laks i bygden Qeqertarsuatsiaat i Nuuk kommune har vist en tilbagegang, der svarer til et økonomisk tab for bygdebefolkningen på op til 700.000 kr.

Disse eksempler skulle gerne være tilstrækkelige til at overbevise ministeren om, at denne sag er en meget alvorlig sag, langt alvorligere end de bornholmske storfiskeres situation, hvor der for nogle år siden blev bevilget store pengesummer til erstatning for de indførte restriktioners begrænsninger af deres laksefiskeri.

På baggrund af denne alvorlige situation finder jeg det rimeligt, at ministeren tager et hurtigt initiativ til afhjælpning af de problemer, jeg her har omtalt. Lad mig tilføje, at det er overordentlig vigtigt, at in-

[Lars Emil Johansen.]

denskærsfiskernes vanskelige økonomiske situation afhjælpes, før laksesæsonen i dette år indledes for alvor.

Når regeringens principielle holdning til hele spørgsmålet er afklaret, er jeg og andre grønlandske politikere, der er interesseret i denne sag, klar over, at det i givet fald vil være nødvendigt nærmere at afgrænse kredsen af erstatningsberettigede. Denne afgrænsning kunne i givet fald foretages gennem forhandlinger mellem KNAPP, Grønlands landsråd og ministeriet for Grønland.

Lars Emil Johansen (Grøn.):

Det konkrete problem, jeg ved dette spørgsmål vil høre ministerens synspunkt om, drejer sig om de konsekvenser, som den utilstrækkelige laksekvota for de grønlandske laksefiskere har haft for de grønlandske indenskærslaksefiskere. Disse små fiskere led meget store tab ved den hurtige standsning af laksefiskeriet i 1973, da kvotaen blev fisket op, endnu før laksen var kommet indenskærs overhovedet.

Jeg har ved hjælp af et par konkrete eksempler i min skriftlige begrundelse for spørgsmålet forsøgt at belyse situationen alvor i håb om at overbevise ministeren om, at denne sag er en meget alvorlig sag, langt alvorligere efter min mening end de bornholmske storfiskeres situation, hvor der for nogle år siden blev bevilget store pengesummer til erstatning for de indførte restriktioner begrænsning af deres laksefiskeri.

På baggrund af den alvorlige situation finder jeg det rimeligt, at ministeren tager et hurtigt initiativ til afhjælpning af de problemer, den tidlige standsning af laksefiskeriet medførte i 1973.

Lad mig tilføje, at det er overordentlig vigtigt, at indenskærsfiskernes vanskelige økonomiske situation afhjælpes, før laksesæsonen i dette år indledes for alvor.

Når regeringens principielle holdning til hele spørgsmålet er afklaret, er jeg klar over, at det i givet fald vil være nødvendigt nærmere at afgrænse kredsen af erstatningsberettigede. Denne afgrænsning kunne i givet fald foretages gennem forhandling mellem den grønlandske fisker- og fangerorganisation KNAPP, Grønlands landsråd og ministeriet for Grønland.

Ministeren for Grønland (Holger Hansen):

Jeg må give hr. Lars Emil Johansen ret i, at det grønlandske fiskerierhverv befinder sig i en meget vanskelig situation. Torskeforekomsterne ved Grønland er i stærk tilbagegang, men vi har sat kraftigt ind på at undersøge alternative fiskerimuligheder, specielt rejefiskeri. Der synes at være tale om en stor ressource med gode fremtidsmuligheder, og på Grønlandsrådets møde i august skal man netop drøfte mulighederne for et øget rejefiskeri.

Den internationale fiskerierorganisation ICNAF vedtog i 1972 med tilslutning fra Grønlands landsråd en kvotering af laksefiskeriet, der gav Grønland en andel på 1.100 t pr. år. Af forskellige årsager blev denne kvota for Grønlands vedkommende overskredet både i 1972 og i 1973, og det grønlandske fiskerierhverv har således i 1973 haft væsentlig større indtægter ved laksefiskeriet, end de internationale overenskomster berettiger til.

Lignende overskridelser vil imidlertid af hensyn til vore internationale forpligtelser ikke blive tolereret i fremtiden.

Jeg skal ikke bestride, at den hurtige opfiskning af den grønlandske kvota selv med den stedfundne overskridelse sidste år bevirkede, at indenskærsfiskerne i yderdistrikterne ikke fik et laksefiskeri af samme størrelsesorden som tidligere år, og at de derved kan siges at have mistet indtægter. De forsøg, som indtil dato i samråd med fiskernes landsforening KNAPP er gjort for at finde frem til en mere retfærdig fordeling af laksekvotaen, er foreløbig endt med, at der for indeværende år søges gennemført en ordning, hvorefter 50 t af de 1.100 t laks, der må fanges, forbeholdes indenskærsfiskerne i yderdistrikterne.

Med hensyn til forslaget om ydelse af erstatning til indenskærsfiskerne for manglende laksefiskeri i 1973 må jeg afvise dette. Jeg havde den 20. maj d. å. et møde med landsrådets forretningsudvalg, hvor jeg måtte gøre opmærksom på, at den aktuelle, meget stramme finansielle situation kræver, at ethvert udgiftskrævende forslag kompenseres af besparelser på andre områder, et synspunkt, som landsrådet, så vidt jeg forstod, havde forståelse for. Ud over de finansielle hindringer vil jeg slå fast, at vi savner

[Ministeren for Grønland.]

ethvert grundlag for etablering af en fordelingsordning, som blot på nogenlunde retfærdig måde i praksis skulle være egnet til at kompensere de her berørte fiskeres påståede tab i forbindelse med laksekvoteringen.

Lars Emil Johansen (Grønl.):

Jeg takker ministeren for besvarelsen, selv om den ikke ligefrem giver lyse udsigter for løsningen af det problem, som her er omtalt.

Jeg vil gerne tilføje til mit første indlæg, at det, det her drejer sig om, er noget, man kan være bange for vil gentage sig fremover, på grund af at denne laksekvota vel nok eksisterer i længere tid fremover.

Problemet er opstået som en slags overgangsproblem, idet fiskernes og fangernes organisation ligesom ikke har nået at indføre de fornødne foranstaltninger for at undgå, at en bestemt kategori af fiskere, i dette tilfælde indenskærtsfiskere, går glip af laksefiskeriet, men fisker- og fangerorganisationen KNAPP er nu opmærksom herpå og vil fremover træffe foranstaltninger for at undgå den slags ting ved at tildele en bestemt del af kvotaen til de grønlandske indenskærtsfiskere.

Jeg må med beklagelse konstatere, at regeringen ikke ser sig i stand til at løse dette for denne kategori af grønlandske fiskere meget alvorlige problem. Laksekvotaen har allerede skabt store problemer for det grønlandske laksefiskeri som helhed, men dette er et specielt tilfælde inden for de mange problemer, som laksekvotaordningen har medført for de grønlandske fiskere.

Jeg må også konstatere, at regeringen her bryder sit princip om at følge Grønlands landsråds indstillinger. Jeg må minde ministeren om, at det drejer sig om en sag, der har været behandlet i landsrådet, og som er bakket op fra landsrådets side, med hensyn til, at regeringen træffer de fornødne foranstaltninger for at løse det problem.

Men trods det ikke særlig lovende svar må jeg takke ministeren for besvarelsen, idet vi i det mindste herved har fået tilkendegivet regeringens principielle holdning til spørgsmålet.

Ministeren for Grønland (Holger Hansen):

Jeg har ikke mange bemærkninger at gøre

re, ud over at jeg gerne vil sige til hr. Lars Emil Johansen, at der er ikke tale om, at der brydes nogen som helst principper. Det, der er tale om, er, at nogle mennesker er kommet i en ubehagelig situation, fordi det ikke har været muligt at tage højde for den, som den kom til at foreligge. Det er naturligvis beklageligt, men jeg kan bare ikke se, hvordan det på nogen rimelig facon skulle kunne lade sig gøre at hjælpe disse mennesker, skal vi sige bagud. Jeg tror ikke, der er nogen vej.

Det var sådan set også mit indtryk, at landsrådet var af den samme opfattelse, men at landsrådet som refereret viste problemet videre til Grønlandsministeren. Jeg har altså desværre ikke kunnet finde grundlag for at gå ind i denne sag og håber meget, at den ordning, der nu bliver gældende i denne sommer, kan hindre, at lignende tilfælde opstår i fremtiden.

Lars Emil Johansen (Grønl.):

Da det nu er klart, at ministeren ikke kan løse dette problem som her foreslået, vil jeg gerne stille et supplerende spørgsmål til ministeren: kan ministeren som minister for Grønland anvise andre veje, ad hvilke disse problemer kan løses? Det drejer sig om meget store problemer for visse bygdebefolkninger, idet en meget stor del af produktionen i disse bygder er baseret på fiskeri og i særdeleshed på laksefiskeri.

Ministeren for Grønland (Holger Hansen):

Jeg kan ikke i øjeblikket se andre veje, men det er da klart, at vi er rede til at vurdere sagen igen og se, om der skulle være nogle muligheder. Indtil dette øjeblik har det imidlertid ikke været os muligt at se nogen mulighed for at gå ind i denne situation.

Hermed sluttede spørgsmålet.

Af *Lars Emil Johansen (Grønl.)* til ministeren for Grønland:

„Vil ministeren foranledige, at fangerbefolkningen i Kap Tobin får etableret adgang til elektrisk strøm fra den på stedet eksisterende radiostation?“

(Spm. nr. 259).

[Lars Emil Johansen.]

Skriftlig begrundelse.

Sagen har tidligere været rejst af kommunalbestyrelsen i Scoresbysund, der ved en skrivelse af 14. november 1972 har forelagt problemet for Grønlands Tekniske Organisation her i København med anmodning om at undersøge muligheden for en eventuel udvidelse af Kap Tobins elforsyning, således at den også kommer til at omfatte fangerbefolkningen på stedet.

Det er let forståeligt, at Scoresbysund kommunalbestyrelse her har set en meget nærliggende mulighed for at imødekomme Kap Tobin-fangerbefolkningens naturlige og udtalte ønske om at få adgang til elektrisk strøm.

Da jeg finder GTOs svar til kommunalbestyrelsen lidet fyldestgørende, og da jeg desuden er af den opfattelse, at de forhåndenværende faciliteter bør kunne udnyttes optimalt, skal jeg derfor anmode ministeren om at foranledige og muliggøre Kap Tobin-fangerbefolkningens fremtidige elforsyning fra den stedlige radiostation.

Jeg kan til slut tilføje, at etablering af den omtalte elforsyning, så vidt jeg er orienteret, ikke vil medføre merudgifter for staten, idet kommunalbestyrelsen i Scoresbysund er indstillet på at afholde de dermed forbundne udgifter.

Ministeren for Grønland (Holger Hansen):

Vejrstationen i Kap Tobin er oprettet i 1949 i henhold til en international aftale, der blev indgået mellem Danmark og en række lande, tilsluttet den internationale civile luftfartsorganisation ICAO. Formålet med stationen er at indsamle meteorologiske observationer af enhver art til brug for den internationale civile lufttrafik over det nordatlantiske område.

Stationens faciliteter er alene etableret i et omfang, der gør det muligt at udføre de tjenester, som aftalen forpligter til, men derudover er stationen udstyret med en reservekapacitet, tilstrækkelig til, at den kan påtage sig ekstra belastning, såfremt f. eks. hovedstationen, der er beliggende i Angmagssalik, af en eller anden årsag skulle blive sat ud af funktion.

Kraftværket er forsynet med to maskiner, der tilsammen godt og vel kan bære den størst forekommende vinterbelastning.

Herudover forefindes en uafhængig reservemaskine, der automatisk starter og kobles ind, hvis kraftværket af en eller anden årsag går i stå. Reservemaskinen er dog ikke i stand til at bære den fulde belastning, men systemet er benyttet for i videst muligt omfang at sikre uhindret funktion af de tjenester, stationen er forpligtet til at udføre.

Elektriciteten fordeles via et kabelnet, der dog i dag er belastet til bristepunktet. Såfremt yderligere forbrug skal tilsluttes, skal først og fremmest kabelnettet forstærkes og udvides. Yderligere må såvel maskinerne i kraftværket som reservemaskinen udskiftes med større enheder, såfremt den driftssikkerhed, som fællesfinansieringsaftalen forudsætter, fortsat skal være til stede.

En udvidelse af faciliteterne ved Kap Tobin er ikke mulig inden for rammerne af den gældende finansieringsaftale. Skal der leveres strøm til de omkringboende fangerfamilier, må udgifterne hertil afholdes af de statslige bevillinger. Der har tidligere været leveret elektricitet fra fællesfinansierede stationer til omegnens beboerne bl. a. i Angmagssalik i særdeles begrænset omfang i kortere perioder, indtil der blev etableret offentlig elektricitetsforsyning, hvilket i første omgang i Godhavn skete ved, at den danske stat overtog og drev stationens elværk, indtil det offentlige elværk blev etableret.

Det kan i denne forbindelse bemærkes, at to fangerhuse inden for stationsområdet i Kap Tobin igennem en årrække har fået leveret strøm til belysning.

Hvorvidt der måtte være rimelig grund til at etablere en selvstændig elforsyning til de fangerfamilier, der bor i nærheden af stationsområdet, kan jeg ikke tage stilling til på det foreliggende grundlag. Men i denne forbindelse henviser jeg til den netop vedtagne lov om tilskud til Grønlands landsråd og de grønlandske kommuner, hvorefter der bl. a. kan gives tilskud til etablering af elforsyning på bygderne, endda et ganske stort tilskud.

Kurt Brauer (SF):

I virkeligheden troede jeg, at jeg kunne have nøjedes med det tillægsspørgsmål til ministeren, om han ville give 5 øre til hr. Lars Emil Johansen for den glimrende idé, han her har givet ministeren. Men jeg kan

[Kurt Brauer.]

forstå, at ministeren er af den opfattelse, at hele sagen endnu må befinde sig på undersøgelsesplanet.

Det er adskillige år siden, jeg var i den lykkelige situation at opholde mig i det pågældende område, og det er det, der giver mig anledning til at tage ordet her og stille et par tillægsspørgsmål til ministeren: hvorledes vil ministeren forklare, at der skulle være en underkapacitet, når det er sådan, at lyset i gaderne i Kap Tobin — det kan man konstatere, når man står ved alderdomshjemmet i Scoresbysund — brænder hele døgnet rundt? Det forekommer ikke at være særlig økonomiserende, synes jeg. Og så må jeg også sige, at ind imellem fangerbefolkningen bor der danske, som har strøm i deres huse, og man kunne vel forestille sig, at hele området kunne få nedsat deres ret til privatforbrug i de tilfælde, hvor der var et behov for øget strømforbrug, i tilfælde af, at stationen må sættes ind som reserve.

Endelig må jeg spørge ministeren: hvordan kan det gå til, at en sådan sag kan versere i efterhånden 4 år, hvor jeg har kunnet kontrollere det? Vil ministeren gøre noget for, at lignende sager i fremtiden når hurtigere frem til hans skrivebord, således at den ministerindgriben, som åbenbart skal til, kan finde sted?

Ministeren for Grønland (Holger Hansen):

Jeg glæder mig meget over, at vi her i salen har et medlem, der har været i Kap Tobin. Det turde være et meget særligt tilfælde, idet Kap Tobin jo ikke sådan lige er det næste busstoppested. Derfor er det klart, at jeg hører med megen interesse på hr. Kurt Brauers udlægning af, hvordan lysene skinner fra det ene sted til det andet. Men jeg må nok sigé til hr. Kurt Brauer, at jeg har hørt dette ganske ofte før; jeg tror, at andre medlemmer af Grønlandsrådet har været i samme situation.

Vi har for år tilbage diskuteret nøjagtig det samme problem, og når det nu lægges sådan op, at det bare er et spørgsmål om en ministerindgriben, så har jeg jo i mit indlæg her som svar på hr. Lars Emil Johansens spørgsmål gjort rede for, at såfremt man skulle beslutte at levere strøm til fangerne i nærheden, så betyder det, at vi må udskifte nogle maskiner med større, med, hvad det

kan få af indflydelse økonomisk osv. Dertil mindes jeg, at vi i Grønlandsrådet for nogle år tilbage — jeg kan ikke tidsfæste det så nøje, men det er formentlig en 2-3 år siden — netop diskuterede, hvorvidt det ville være rimeligt i denne særlige situation at skabe særlige ordninger, eller hvorvidt fangerne, der bor der i nærheden af Kap Tobin, burde komme ind under de almindelige regler, der nu er forbedret meget stærkt på det sidste, og dermed få mulighed for elektrisk lys.

Det er givet, at på denne foranledning og efter eksperten hr. Kurt Brauers udtalelse her vil jeg undersøge sagen videre, end det har været mig muligt i de få dage, vi nu har haft, og det er klart, at spørgsmålet, som tidligere har været drøftet også i Grønlandsrådet, vil kunne rejses dér, såfremt det måtte være rimeligt.

Lars Emil Johansen (Grønl.):

Jeg står i den situation, at jeg desværre ikke kan takke ministeren for hans besvarelse. Det er, ligesom det lyser ud af ministerens besvarelse, at det her drejer sig om et ret udbredt ukendskab til de faktiske forhold i det omtalte miljø.

Det drejer sig om ca. 8 mindre enfamilieshuse, der praktisk talt står næsten lige ved siden af et eksisterende elværk; og at det ikke skulle være muligt at levere el fra den ved siden af beliggende elforsyningsstation, er det vanskeligt at få befolkningen i Kap Tobin til at forstå.

Som hr. Kurt Brauer allerede har bemærket, vil et afslag med begrundelse i maskinparkens utilstrækkelighed meget vanskeligt kunne forstås af beboerne på stedet, al den stund de til daglig er vidne til det uhammede forbrug til vejbelysning, opvarmning osv.

Jeg vil derfor på den baggrund, og da det som sagt drejer sig om 8 mindre fangerenfamilieshuse, der står praktisk taget lige ved siden af et eksisterende elværk, anmode ministeren om at overveje sagen igen og eventuelt sætte sig lidt mere ind i den, for jeg mener som sagt, at de forhåndenværende faciliteter bør kunne udnyttes optimalt.

Ministeren for Grønland (Holger Hansen):

Som sagt har jeg også ved tidligere lejligheder hørt om dette blændende lys fra ga-

[Lars Emil Johansen.]

derne i Kap Tobin, men jeg må jo nødvendigvis holde mig til, at der er tale om, at maskinerne i Kap Tobin skal kunne bære en spidsbelastning, som kan opstå ved, at hovedstationen, der er beliggende i Angmagssalik, af en eller anden grund skulle være ude af funktion; der er altså tale om en sikkerhed for stationen i Angmagssalik. Så kan det da godt synes, at 8 små fangerhuse kan være en lille belastning i denne situation, men det kommer an på, hvor store maskinerne er. Men det er klart, at jeg skal dykke videre ned i problemerne. Det er givet, når medlemmer af folketinget mener, at denne sag bør tages op til ny vurdering, så er jeg naturligvis rede til det, men jeg er ikke i stand til at kunne give nogle løfter om, at problemerne er så lette at løse, som hr. Kurt Brauer og hr. Lars Emil Johansen tilsyneladende mener de er.

Lars Emil Johansen (Grøn.):

Jeg vil gerne som et lille supplerende spørgsmål stille ministeren det spørgsmål, om ministeren i sine videre overvejelser om denne sag ikke vil overveje en nedskæring af elforbruget til vejbelysningen f. eks. i Kap Tobin radiostation til fordel for disse 8 mindre enfamiliehus, hvoraf, så vidt det er mig oplyst, 2, der er kommunale fangsthuse, får elforsyning.

Jeg kan oplyse, at ifølge kommunalbestyrelsens oplysninger drejer det sig om et forbrug på ca. 10 kWt på årsbasis. På den baggrund vil jeg gerne forespørge ministeren, om han vil overveje eventuelt at lade disse fangerfamilier få elforsyning på bekostning af en del af vejbelysningen i Kap Tobin.

Ministeren for Grønland (Holger Hansen):

Jeg har givet tilsagn om, at jeg gerne vil overveje de videre perspektiver i sagen, og deri ligger naturligvis også, at jeg vil tage de bemærkninger, hr. Lars Emil Johansen nu gør om vejbelysningens styrke, med ind i disse vurderinger.

Hermed sluttede spørgsmålet.

Af *Freddy Madsen* (DKP) til handelsministeren:

Vil ministeren overveje at indføre en eller anden form for importbegrænsning på beklædning?"

(Spm. nr. 263).

Skriftlig begrundelse.

En række større virksomheder i beklædningsindustrien har set sig nødsaget til at lukke, og der er meget stor arbejdsløshed i beklædningsfagene. Dette medfører betydelige udgifter og indtægtstab for staten.

Første næstformand (*Grete Hækkerup*):

Spørgsmålet vil blive besvaret af finansministeren.

Freddy Madsen (DKP):

Baggrunden for dette spørgsmål er jo velkendt fra den omtale, det har fået i pressen. Vi står dels over for en lang række krak inden for beklædnings- og tekstilindustrien, dels har vi på nuværende tidspunkt en meget stor og voksende arbejdsløshed blandt beklædningsarbejderne.

Jeg er meget vel klar over, at en del af denne arbejdsløshed skyldes den almindelige nedskæring i befolkningens levestandard, der naturligvis i første række vil gå ud over forbruget af beklædning, idet det er dér, man har en mulighed for at spare på budgettet i første omgang.

Men det er imidlertid også åbenbart, at vi har en så stor import af færdigbeklædning, at det også spiller en ganske betydelig rolle. Til belysning af det kan jeg nævne, at beklædningsindustrien selv har opgjort, at i 1973 steg importen af beklædning med 51 pct., mens på samme tid eksporten af beklædning gik tilbage med 11 pct.

Det er altså åbenbart, at det spiller en rolle for beskæftigelsessituationen. Det mener jeg er et spørgsmål, der må gribes ind over for, fordi regeringen taler jo meget om, hvad der også er rigtigt, at vi har et dræn i valutakassen på omkring en snes mill. kr. om dagen. Her er et område — selv om det

[Freddy Madsen.]

måske ikke vejer tungt i det samlede billede, så er det i hvert fald et område, hvor der kunne opnås besparelser både i kraft af, at man er i stand til at spare udenlandsk valuta til de beklædningsindkøb, man gør, men naturligvis også ved, at staten kunne spare betydelige midler ved udbetaling af understøttelse. Jeg skal bare nævne et enkelt eksempel. I sidste måned udbetalte alene syerskernes fagforening i Århus, der har 1.300 medlemmer, i alt 848.000 kr., altså en lille mill. kr., i understøttelse. Man kunne her få dobbelt virkning ud af det: både spare staten for penge og samtidig spare valuta. Jeg vil bare lige bemærke, at vi tidligere — under den forrige regering — har haft en form for importregulering, så tanken burde altså ikke være fremmed.

Finansministeren (Anders Andersen):

Da handelsministeren er bortrejst, skal jeg tillade mig på hans vegne at besvare det stillede spørgsmål.

I de første 4 måneder af 1974 importerede vi beklædningsvarer for 448 mill. kr. og eksporterede i samme periode for 341 mill. kr. Mens importen er steget betragteligt i forhold til 1973, vel nok væsentligt på grund af prisstigninger, har eksporten på det nærmeste været stagnerende. Denne udvikling har givet den danske beklædningsindustri problemer, hvilket også har givet sig udtryk i en stigende ledighed, som hr. Freddy Madsen omtalte.

Regeringen mener imidlertid ikke, at en importregulering på beklædningsområdet vil være den rigtige vej. Griber Danmark til denne udvej, kan resultatet blive tilsvarende foranstaltninger i andre lande rettet mod vores eksport af beklædningsvarer. Man må her være opmærksom på, at en væsentlig del af vores eksport går til andre industrilande, mens en ikke uvæsentlig del af vor import, ca. 1/3, kommer fra udviklingslandene, og importen fra disse lande, som måske nok er den hårdeste belastning for den danske produktion, vil vi fra regeringens side nødig lægge hindringer i vejen for.

Også hensynet til de danske forbrugere taler mod importrestriktioner, som jo kun kan få den tilsigtede virkning i det omfang, at de kan løfte priserne på det danske mar-

ked. En prisstigning på dette vigtige forbrugerområde vil regeringen også være betænkelig ved.

I en økonomisk situation som den, der råder i øjeblikket ude i verden, må vi nok sige, at det ville være dobbelt farligt og uheldigt, om man fra dansk side satte sig ud over de igangværende internationale bestræbelser på at forhindre, at de betalingsbalanceproblemer, der fulgte i oliekrisisens kølvand, resulterer i et tilbagefald til restriktioner i den internationale samhandel.

Danmark ville måske være det land, der led størst skade ved en sådan udvikling.

Jeg må derfor besvare spørgsmålet derhen, at regeringen af disse grunde ikke har planer om importbegrænsning på beklædningsområdet.

Beklædningsindustriens problemer må løses i international sammenhæng. Både inden for GATT og EF er man opmærksom på disse problemer, som har skabt vanskeligheder for beklædningsindustrien også i en række andre lande.

Inden for EF forberedes drøftelser med de vigtigste tekstileksporterende lande, og under de videre drøftelser vil man fra dansk side selvsagt bestræbe sig for, at også den danske beklædningsindustri's interesser varetages på bedst mulig måde.

Freddy Madsen (DKP):

Nu er der jo næppe noget overraskende i, at vi og regeringen har en forskellig opfattelse af — hvad skal man sige? — de principielle betragtninger om, hvad man skal gøre med hensyn til valutabalancen. Deri ligger også, at vi ikke kan acceptere den indstilling, at Danmark ikke på forskellige områder skal regulere sin import. Vi tror nemlig ikke, at det lader sig gøre, uden at det i urimelig grad går ud over almindelige mennesker, at regulere spørgsmålet om betalingsbalancen, medmindre man vil foretage direkte indgreb på nogle af de områder, hvor vi helt urimeligt importerer. Og netop i spørgsmålet om Danmarks valutaproblem, dér er et dobbeltproblem. Det er dels spørgsmålet om, at vi kan øge vores eksport, men det er efter min mening også i høj grad med de knappe råstofressourcer, vi har, et spørgsmål om, at vi på de områder, hvor vi selv har et betydeligt hjemmemarkedsforbrug, også udnytter de muligheder, der faktisk findes for på disse

[**Freddy Madsen.**]

områder til være selvforsynende. Og netop på beklædningsområdet synes jeg at det er et oplagt område at gå i gang med både i betragtning af den aktuelle krise og de muligheder, der findes. Naturligvis kan man rejse en indvending vedrørende spørgsmålet om forbrugerpriserne. Det er jo rigtigt, at enhver form for importregulering på en eller anden måde kan komme til at påvirke prisniveauet, og det er naturligvis også en sag, som vi må beskæftige os med. Jeg tror imidlertid, at netop beklædningsindustrien er et af de områder, hvor en importregulering vil få de mildeste virkninger, idet det ligger sådan, at vi på det område har en industri, som er højt rationaliseret, højt udviklet, og, hvad der i og for sig er beklageligt, også hvor tempoet er skruet op i en helt urimelig grad. Jeg tror altså, at konkurrencen indbyrdes på hjemmemarkedet vil være af en sådan karakter, at de konsekvenser, det eventuelt kan få, vil være meget beskedne. Jeg synes også i betragtning af, at den tidligere regering har gennemført sådanne foranstaltninger, at den nuværende regering burde overveje noget tilsvarende.

Finansministeren (Anders Andersen):

Det er jo ikke sådan, at regeringen ikke er klar over de problemer, der kan ligge også beskæftigelsesmæssigt, men det ville jo være ulykkeligt, hvis man foretog foranstaltninger, der medførte begrænsninger for vores eksportmuligheder. Derved ville vi jo komme fra asken og i ilden, og vi ønsker i hvert fald ikke fra regeringens side at skabe en sådan situation.

Freddy Madsen (DKP):

Jeg synes ikke, at der foreligger nogen som helst sandsynlighed for, i hvert fald på forhånd, at antage, at beskedne foranstaltninger netop på dette område skulle få betydning for vores eksport. Det skete i hvert fald ikke under den forrige regering, og vi har jo eksempler på nuværende tidspunkt i forbindelse med de restriktioner, som den italienske regering har gennemført. Så vidt mig bekendt har det ikke ført til, at der fra anden side er gennemført særlige restriktioner over for Italien. Men som sagt ville vi også imødesee det med sindsro, fordi det efter vores mening er et spørgsmål om, at vi på

forskellige områder må have en styring af det spørgsmål.

Så endelig: når nu finansministeren ikke vil være med til at gennemføre det, står han samtidig og siger, at man har håb om, at man inden for EF vil drøfte problemerne og træffe visse foranstaltninger. Jeg synes ikke, der er nogen større tryghed i, at man skulle overlade eventuelle restriktioner, som der kan blive tale om over for udviklingslandene, til EF. Jeg synes, det var bedre, vi selv traf en beslutning i den sag.

Hermed sluttede spørgsmålet.

Af *Kaj Hansen* (DKP) til boligministeren:

„Hvad agter ministeren at foretage for at forhindre lejeforhøjelser på en lang række kollegier?“

(Spm. nr. 264).

Skriftlig begrundelse.

I regeringens tiltrædelseserklæring af 8. januar 1974 sagde statsministeren på baggrund af prisstigningerne på energi: „regeringen er på denne baggrund af den opfattelse, at der ikke i den nuværende situation bør ske en yderligere belastning af befolkningens boligudgifter“. Denne erklæring harmonerer dårligt med de bebudede lejeforhøjelser på kollegierne, og derfor stilles spørgsmålet.

Kaj Hansen (DKP):

Mit spørgsmål til ministeren om, hvad han agter at foretage sig for at forhindre lejeforhøjelser på en lang række kollegier, er foranlediget af, at en masse kollegier nu befinder sig i en meget vanskelig økonomisk situation. Det har set ud, som om man vil prøve at skubbe disse økonomiske vanskeligheder over på kollegianerne ved at gennemføre helt urimelige lejeforhøjelser. På Skjoldhøj kollegiet steg huslejen den 1. maj fra 375 kr. til 450 kr. pr. måned, en stigning på 20 pct. På Østervold kollegiet er lejen i dag 455 kr., Hørhus kollegiet 450 kr., Rasmus Nielsen Kollegiet 475 kr. pr. måned. Regeringen regner selv med, at den absolut højeste m²-leje, man skal komme op på i det sociale boligbyggeri, er 165 kr. pr. m², men f. eks. på Hørhus kollegiet betales for tiden 460 kr. pr. måned, og her er m²-lejen 205 kr. pr.

[Kaj Hansen.]

måned. Finder ministeren ikke, at det er helt urimeligt nu at gennemføre en serie huslejeforhøjelser, og mener ministeren ikke, at tiden nu er inde til, at der gives driftstilskud til disse kollegier, så man i hvert fald kan bevare det huslejeniveau og sikre sig, at der ikke fremover sker stigninger?

Boligministeren (Johan Philipsen):

Hr. Kaj Hansen henviser til en sætning i regeringens erklæring af 8. januar 1974, men har øjensynlig overset sammenhængen. Det hedder nemlig i erklæringen, at regeringen på baggrund af energikrisens følger for befolkningens indkomster og varmeudgifter ikke mener, at der i den nuværende situation bør ske en yderligere belastning af befolkningens boligudgifter, med streg under yderligere. Som i det almennyttige byggeri er lejen i kollegier omkostningsbestemt, og de lejeforhøjelser, der desværre er tale om i år i praktisk talt alle kollegier landet over, skyldes især den direkte stigning i energipriserne og følgevirkningerne heraf. Lejeforhøjelserne skal godkendes af boligministeriet, og vi påser, at lejen ikke forhøjes mere end nødvendigt til dækning af de stigende udgifter.

Ud over disse lejeforhøjelser, der rammer kollegierne generelt, er der i nogle nyopførte kollegier sket ret væsentlige lejeforhøjelser som følge af rentestigningen. For disse kollegier er der inden for rammerne af gældende regler godkendt en række foranstaltninger, der har kunnet mildne situationen noget. Men alligevel er enkelte kollegier kommet i eller er på vej ud i vanskeligheder med økonomien og udlejningen. De problemer, dette rejser, er under overvejelse. Jeg vil ikke afvise, at udgangen på disse overvejelser kan blive, at der må søges tilvejebragt en midlertidig støtteordning for disse kollegier på samme måde som for det almennyttige byggeri.

Så skal jeg til sidst yderligere oplyse, at efter de seneste oplysninger vil prisstigningen på el og varme i sig selv medføre en månedlig lejeforhøjelse på et sted imellem 25 og 30 kr. pr. værelseenhed. Og herudover er der som følge af andre pris- og lønstigninger, som også delvis har deres oprindelse i energiprisstigningen, tale om en stigning på

yderligere 25-30 kr. pr. værelseenhed, alt pr. måned.

Kaj Hansen (DKP):

For det første må jeg sige, at jeg forstår ordet „yderligere“ i regeringens erklæring på den måde, at der ikke skal komme huslejeforhøjelser i det hele taget. Det må almindelige mennesker forstå ved dette ord.

For det andet vil jeg gerne sige, at jeg er da glad for, at ministeren ikke på forhånd vil afvise, at der kan gennemføres en støtteordning for de kollegier, som er kommet i vanskeligheder, således at man kan undgå lejeforhøjelser.

Men jeg vil da også gerne sige og have lov til at minde om den debat, der tidligere er blevet ført her i tinget om uddannelsesstøtten, hvor man afviste en ganske rimelig forhøjelse af uddannelsesstøtten på 15 pct., hvor der var disse 90 mill. kr. til rådighed til at gennemføre det. Så er det jo helt forfærdeligt, hvis man nu kommer og vil dygne yderligere huslejeforhøjelser oven på de mennesker, der bor på kollegier eller i øvrigt andre steder. Man bør være klar over, at f. eks. en udeboende studerende, en elev på over 20 år i Københavnsområdet, som maksimum kan få 9.500 kr. i uddannelsesstøtte. Og med de priser, der betales på kollegierne, betyder det, at man betaler ca. 57 pct. af sin uddannelsesstøtte til husleje. Det må enhver kunne se er urimeligt, og det stiller jo også den debat, vi havde her om uddannelsesstøtten, i relief. Men jeg håber på, at ministerens overvejelser vil ende med et positivt svar.

Så vil jeg gerne til sidst stille ministeren det spørgsmål, om ministeren er indstillet på, at fremtidigt kollegiebyggeri helt skal statsfinansieres, så man undgår huslejeforhøjelser i kraft af den renteordning, man nu kører på.

Boligministeren (Johan Philipsen):

Jeg glemte vist i mit svar i første omgang at sige, at det tal på 450 kr. pr. måned pr. værelseenhed, som hr. Kaj Hansen nævnte, for så vidt også i min vurdering vil være et acceptabelt tal at gå ud fra i en form for yderligere støtte.

Så skal jeg kun knytte de bemærkninger til huslejeproblemet sammenkædet med ud-

[Bølgeministeren.]

dannelsesstøttens størrelse: selvfølgelig er det da givet, at ingen personer i øjeblikket kan eksistere af den uddannelsesstøtte, de får. De bliver simpelt hen nødt til i deres sommerferie at tjene nogle midler for at få pengene til at række.

Og som svar på det sidste spørgsmål: det var egentlig min agt, hvis jeg kunne få tilslutning til det i folketinget, at kollegierne fremover skulle finansieres på lignende måde som den skitse til finansiering af det almennyttige boligbyggeri, som jeg har fremlagt i boligudvalget.

Kaj Hansen (DKP):

Jeg håber, at ministeren ved nærmere overvejelse vil komme til det resultat, at det vil være meget uklogt at finansiere nyt kollegiebyggeri ved at ophæve en del af kollegierne eller ved at hæve huslejen i det hele taget i det almennyttige byggeri. Det må være statsfinansiering her, der må være det rigtige.

Auken (S):

Jeg vil gerne sige ministeren tak for det svar, der blev givet på hr. Kaj Hansens spørgsmål, og erindre om, at da hr. Aage Frandsen og jeg i februar måned og siden har rejst denne sag om de store husleje-forhøjelser, som truer mange nyere kollegier, fik vi ministerens tilslutning til princippet om, at det var bedre med et underskud, der fremkom ved en lavere husleje, men med fuldt udlejede kollegier, hvorimod det ikke var ønskeligt at operere med underskud, der fremkom som følge af udlejningsvanskeligheder ved meget høje huslejer.

Jeg vil også sige tak for den redegørelse, som ministeren har givet til boligudvalget, hvor man klart understreger de meget store vanskeligheder, som ikke mindst de nyere kollegier står over for, og hvor ministeren ærligt erkender, at udligningsordningen ikke er den patentløsning, der kan klare problemerne. Og ministeren nævner en række muligheder for støtteordninger. Men nu er det jo sådan, at problemerne spidser sig til. Som ministeren også sagde det før, er det jo ikke problemer, der ligger langt ude i fremtiden, det er ting, som er meget akutte. Jeg kan nævne, at ministeren i sin redegørelse bare for Skjoldhøj kollegiets vedkommende i

Århus lakonisk har sagt, at findes der ikke en løsning nu, ja, så går kollegiet fallit allerede ved førstkommande termin. Og det vil jo så sige, at staten måske må se i øjnene at have spildt en meget omfattende investering, en millionstor investering, og de uddannelsessøgende bliver endnu ringere stillet.

Jeg vil gerne spørge ministeren på denne baggrund, på den akutte baggrund af den krise og de aktioner, der nu udfoldes på en lang række kollegier, om ministeren ville være indstillet på i en forhandling med beboerne, med de forskellige organisationer, der bygger kollegier, at finde en løsning på de akutte vanskeligheder efter følgende 3 retningslinjer: for det første at kommunerne, hvor kollegierne hører hjemme, fritager kollegierne for at betale ejendomsskatter — jeg synes, det er rimeligt, at kommunerne kommer med ind i dette spørgsmål.

For det andet at ministeren ser rimeligt på, at man ikke i de første år foretager fuldstændige afskrivninger og henlæggelser på kollegiernes regnskaber.

Og for det tredje at man bruger de 46 mill. kr., som ministeren i sin egen redegørelse har påvist der findes i udnyttede bevillinger som følge af det offentlige bygge- og anlægsstop i kollegiestøttelovgivningen, til at nedbringe huslejen til et rimeligt niveau, som også ministeren selv herfra gav tilslutning til.

Bølgeministeren (Johan Philipsen):

Det skal nok være korrekt, at jeg har sagt, at problemerne spidser sig til, men jeg har forhåbentlig da ikke sagt, at Skjoldhøj kollegiet går fallit ved førstkommande termin, for så har jeg i hvert fald udtrykt mig lidt mere præcist, end ønskeligt var. Med baggrund i Skjoldhøj kollegiet kan jeg da oplyse, at kommunens skatter på Skjoldhøj kollegiet er så højt et beløb som 465.000 kr. eller, hvis jeg ikke husker helt forkert, sådan noget som 13 kr. pr. m², og dem skal vi da selvfølgelig først have fjernet. Og så ved hr. Auken, at vi jo har gjort over for Skjoldhøj kollegiet, hvad der med den gældende lovgivning er muligt for at bringe huslejen ned, men at der i øvrigt i øjeblikket imellem boligministeriet og folketingets boligudvalg er et notat undervejs om kollegievanskelighederne, et notat, der slutter med et forslag til en vedtagelse i boligudvalget, forhåbentlig

[Boligministeren.]

engang i morgen, der i nogen grad skulle bøde på de spørgsmål. Denne histories videre skæbne er selvfølgelig afhængig af, om vi kan få boligudvalgets tilslutning til det notat, der er fremsendt.

Jeg mener ikke, jeg er berettiget til her fra folketingets talerstol at citere fra det notat, før jeg er sikker på, at alle boligudvalgets medlemmer har læst det.

Hermed sluttede spørgsmålet.

Af *Svend Haugaard* (RV) til landbrugsministeren:

„Er landbrugsloven ikke gældende, når der sælges landbrugsjord, som har været eksproprieret til vejformål, men ikke er blevet anvendt hertil?“

(Spm. nr. 267).

Svend Haugaard (RV):

Når der eksproprieres til vejformål, så er det naturligt, at der undertiden følger lidt mere med, end man direkte skal bruge til vejen. Disse arealer skal så sælges igen, når man har overblik over, hvad man skal bruge. Det er i reglen tidligere landbrugsjord, der er blevet eksproprieret, og landbrugsjord med landbrugspligt.

Nu har jeg erfaret, at det nu og da sælges til de højest bydende, uanset om landbrugsloven skulle gælde ved disse salg eller ej. F. eks. respekterer man ikke altid arealgrænser, man respekterer ikke altid landbrugslovens krav om, at der skal være beboelse på landbrugsjord, og i visse tilfælde bliver det solgt til rekreative formål. Det er derfor, jeg synes, der er grund til at spørge: er det i sådanne tilfælde vejloven eller landbrugsloven, der er den øverste, og herunder også, hvordan med landbrugspligten i disse forhold?

Landbrugsministeren (Kofod):

Det har hidtil været den almindelige opfattelse, at andre myndigheder som hovedregel har måttet tage en ekspropriation til efterretning. Jeg kan her henvise til den udtalelse, min ærede kollega, ministeren for offentlige arbejder, fremsatte her i tinget den 27. marts i sagen vedrørende Tune lufthavn. Det fremgår heraf, at det en lang år-

række har været ministeriet for offentlige arbejders opfattelse, at reglerne i ekspropriationsloven fortrængte reglerne i generelle reguleringslove. Der har dog fra anden side været rejst tvivl om, at en ekspropriation umiddelbart kan tilsidesætte alle offentlige retlige forpligtelser. Personlig er jeg af den opfattelse, at den praksis, som ministeriet for offentlige arbejder har fulgt, har været lidt ensidig. Det er derfor med glæde, at jeg nu kan konstatere, at ministeriet for offentlige arbejder fremtidig vil følge den linje, at såvel zoneloven som andre love med generelle reguleringsregler skal iagttages ved ekspropriationsanlæg, og herunder naturligvis også landbrugsloven.

Når landbrugsloven skal iagttages specielt ved ekspropriationsanlæg, må det efter min opfattelse også være klart, at lovens regler må iagttages, når der er tale om, at arealet skal sælges, hvis det ikke skal anvendes til selve ekspropriationsformålet. Jeg går ud fra, at hele spørgsmålet i nær fremtid vil blive taget op til nærmere forhandling mellem ministeriet for offentlige arbejder og landbrugsministeriet, sådan at vi kan få klare retningslinjer her.

Hermed sluttede spørgsmålet.

Af *Hanne Reintoft* (DKP) til socialministeren:

„Vil ministeren oplyse, hvorfor sikringsstyrelsen i forbindelse med strejkerne den 13. og 16. maj 1974 har tilsidesat reglerne om udbetaling af sygedagpenge til personer, der var sygemeldt inden strejkens ikrafttræden, skønt sikringsstyrelsen den 20. marts 1973 har meddelt, at personer, hvor sygdommen var indtruffet inden strejkens ikrafttræden, var berettiget til dagpenge udbetalt af social- og sundhedsforvaltningen i den sygemeldtes opholdskommune?“

(Spm. nr. 268).

Hanne Reintoft (DKP):

På grundlag af dagpengelovens § 5 udsendte sikringsstyrelsen den 20. marts 1973 sin Meddelelse nr. 2 i det år om, at arbejdere, der var syge inden strejke på deres virksomhed, fortsat skulle have dagpenge udbetalt, men ikke af arbejdsgiveren, men af det sociale udvalg i opholdskommunen. Der er

[Hanne Reintoft.]

hverken i loven eller i denne meddelelse nogen vurdering af strejkens karakter eller rimelighed, og det kan jo heller aldrig blive sikringsstyrelsen, der skal tage stilling til det.

Man har derfor også hidtil fulgt den praksis, at man udbetalte dagpengene i sygesikringskontoret i kommunen, men i forbindelse med strejkerne omkring regeringens elendige afgiftsforlig har nogle kommuner nu nægtet udbetaling af disse dagpenge og — meget mærkeligt tilsyneladende — fået medhold dels i dagpengeudvalg og dels i sikringsstyrelse.

Det er selvfølgelig meget beklageligt, at arbejdernes egne repræsentanter i dagpengeudvalgene er med til at føre en sådan lovstridig praksis ud i livet. Det bliver arbejderbevægelsens egen sag at komme dette til livs, og det har jeg begrundet formodning om vil lykkes. Noget andet er, at det hverken er sikringsstyrelsen eller de enkelte kommuner, der skal tage stilling til, om en strejke er såkaldt lovlig eller ej; det må være andre instanser, og det er ministeren antagelig enig i.

Det virker højst besynderligt, og det må være ministerens ansvar, at sikringsstyrelsen kan godkende en sådan pludselig ændring af hidtidig praksis og omstøde en tidligere afgørelse, som man hidtil har brugt uden besvær. Vi ønsker således både ministerens forklaring på dette og også tilsagn om en omgående ændring af forholdene, så at meddelelsen af 20. marts 1973, der er i pagt med dagpengelovens § 5, igen kommer til at virke, som den hidtil har gjort.

Socialministeren (Jacob Sørensen):

I forbindelse med spørgsmålet fra fru Hanne Reintoft om udbetaling af sygedagpenge i perioden, hvor der har været strejke, kan jeg oplyse, at jeg fra sikringsstyrelsen har fået oplyst, at den meddelelse af 20. marts 1973, der er omtalt, alene tager stilling til de tilfælde, hvor en lønmodtager er sygemeldt inden en lovligt varslet arbejdskonflikt. Lønmodtagere, der er blevet syge inden en sådan strejke, vil miste retten til strejkeunderstøttelse og lider således et indtægtstab ved at være sygemeldt; dette er begrundelsen for, at de pågældende har ret til dagpenge fra kommunen.

Under en strejke, der ikke er overenskomstsmæssigt varslet, vil der derimod efter sikringsstyrelsens opfattelse ikke kunne udbetales dagpenge fra kommunen. Der er i disse tilfælde jo ikke tale om noget indtægtstab på grund af sygemelding, da der heller ikke til de ikke-sygemeldte lønmodtagere udbetales nogen form for understøttelse.

Jeg kan oplyse, at dagpengeudvalget den 30. maj 1974 har offentliggjort en afgørelse, hvori der helt på linje med sikringsstyrelsens standpunkt udtrykkeligt tages stilling til, at der ikke er ret til dagpenge fra kommunen til lønmodtagere, selv om de er sygemeldt, inden for en spontan arbejdsnedlæggelse. Udvalget har begrundet denne afgørelse med, at betingelsen om, at der skal foreligge indtægtstab på grund af sygdom, ikke kan anses for opfyldt.

Jeg vil gerne give udtryk for, at en ligning mellem de sygemeldte og de ikke-sygemeldte under de ofte meget kortvarige spontane strejker efter min mening er en rimelig løsning under hensyn til dagpengelovens hovedprincip om, at det er indtægtstab på grund af sygdom, der skal erstattes med dagpenge.

Jeg er dog naturligvis klar over, at det kan ramme økonomisk hårdere for en i forvejen sygemeldt at miste dagpenge på en strejkedag. I denne forbindelse vil jeg også gerne slå fast, at for de langvarigt syge — dvs. de lønmodtagere, der er syge mere end 5 uger — udbetales dagpenge fra kommunen også på dage, hvor der er en ikke-overenskomstsmæssig strejke hos den sygemeldtes arbejdsgiver.

Fru Hanne Reintoft har spurgt mig, hvorfor sikringsstyrelsen i forbindelse med strejkerne den 13. og 16. maj 1974 har tilsidesat reglerne om udbetaling af sygedagpenge til personer, der var sygemeldt inden strejkens ikrafttræden, skønt sikringsstyrelsen den 20. marts 1973 har meddelt, at personer, hvor sygdommen var indtruffet inden strejkens ikrafttræden, var berettiget til dagpenge udbetalt af social- og sundhedsforvaltningen i den sygemeldtes kommune.

Jeg har som omtalt fået oplyst, at begrundelsen herfor er, at ikke-sygemeldte heller ikke opnår indtægt på en strejkedag. Derfor kan man ikke anse det for berettiget at udbetale sygedagpenge på disse dage, hvor der er arbejdsnedlæggelse.

Hanne Reintoft (DKP):

Jeg må have love at sige, at jeg synes ikke, det svar duede. For det første står der ikke et ord om i dagpengeloven, hvilken karakter en strejke skal have. For det andet tales der i sikringsstyrelsens cirkulære af 20. marts 1973 om dagpenge i forbindelse med strejker og lockout; der står intet om lovlige eller ulovlige strejker, altså strejkernes karakter. Der står ganske klart, at er sygdommen indtruffet inden konfliktens opståen, har den sygemeldte ret til i stedet at få udbetalt dagpenge af kommunens social- og sundhedsforvaltning. Det svarer altså ikke til de oplysninger, ministeren giver.

Jeg må igen stille spørgsmålet: hvem har givet sikringsstyrelsens embedsmænd bemyndigelse til at sidde og afgøre en arbejdsretlig sag?

Socialministeren (Jacob Sørensen):

Jeg kan kun forny mit svar og sige, at det er ikke et spørgsmål om, hvordan strejken er opstået, men det er et spørgsmål om, hvorvidt der er tale om et indtægtstab eller ikke. Man mener i dette tilfælde, at der ikke er tale om noget indtægtstab, da der ikke gives understøttelse; og uanset at det ikke er nævnt i loven og cirkulærerne, er det en rimelig afgørelse, da dagpengene skal erstatte et indtægtstab.

Om sikringsstyrelsen har været kompetent til at afsige den kendelse eller ej, skal jeg ikke komme nærmere ind på, men dagpengeudvalget har den samme opfattelse, og indtil videre må det være det afgørende — ellers må man jo anke sagen videre til ankestyrelsen.

Hanne Reintoft (DKP):

Der er jo et indtægtstab for de arbejdere, der hidtil har fået sygedagpenge efter den ganske almindelige bestemmelse under en strejke, hvis de har været sygemeldt inden. Man kan da ikke pludselig ændre denne praksis nu.

Men jeg er enig i, at sagen skal ankes til den sociale ankestyrelse. Det skal den også blive.

Socialministeren (Jacob Sørensen):

Jeg vil bare gentage, at den sygemeldtes kammerater fra den samme virksomhed har

et indtægtstab, og det må den syge i dette tilfælde også tage.

Hermed sluttede spørgsmålet.

Af *Melchior* (CD) til arbejdsministeren:

„Vil ministeren overveje at nedsætte en kommission til grundig overvejelse af metoder til og virkninger ved indførelse af foranstaltninger til fremme af lønmodtagernes medejendomsret?“
(Spm. nr. 269).

Skriftlig begrundelse.

Ved debatten om lønmodtagernes medejendomsret i folketinget den 13. februar 1973 udtalte samtlige ordførere sig som principielle tilhængere af ideerne om øgede muligheder for ansattes medejerskab af de virksomheder, de arbejder i. Venstres ordfører, Knud Enggaard, fandt sagen velegnet til kommissionsbehandling. (Folketingstidende 1972-73, sp. 3747).

Denne store sags betydning er efter min mening ikke aftaget. Blot er det vigtigt, at der ikke disponeres uden grundige forundersøgelser, konsekvensberegninger etc.

Hensigten med en kommission bør bl. a. være at indsamle og bedømme erfaringer fra de selskaber og firmaer, der allerede har indført forskellige former for ansattes medejerskab.

Melchior (CD):

Ved folketingets behandling i februar i fjor af lovforslaget om lønmodtagernes medejendomsret udtalte samtlige fem daværende folketingspartiers ordførere sig i favør af principperne i den tankegang, der lå bag forslaget, om end en del af dem altså tog afstand fra den praktiske udformning. Arbejdsministerens partikollega, venstres ordfører, hr. Enggaard, sagde, at dette spørgsmål var særdeles velegnet til kommissionsbehandling, og også andre af det nuværende tings medlemmer, nemlig hr. Palle Simonsen fra de konservative og hr. Niels Helveg Petersen fra det radikale venstre, udtalte sig i favør af tankegangen og principperne.

Det er på denne baggrund, mit spørgsmål er stillet, fordi der er nogle, der tror, at efter sidste valg er denne sag ligesom blevet uak-

[Melchior.]

tuel. Det finder jeg altså ikke den er. Jeg vil gerne bringe to ganske korte citater. Det ene af den daværende justitsminister, formand for det konservative folkeparti, hr. Knud Thestrup, som i 1970 udtalte til Berlingske Tidende:

„En spredning af ejendomsretten er ganske efter mit hjerte“.

Et ganske stærkt ord af en konservativ partiformand.

Det andet citat er fra en kronik i Berlingske Tidende den 16. december 1972 af kontorchef i ØK, Flemming Lerche-Svendensen, der slutter på følgende måde:

„Det vil være et anslag mod friheden, hvis forældede forestillinger med rod i tidligere tiders mangelsamfund får overtaget over de brede kræfter, der i det gryende overflodssamfund ønsker demokratisering af alle livets områder. Også demokratisering af ejendomsretten til produktionsmidlerne.“

Arbejdsministeren (Johan Philipsen):

Den debat omkring spørgsmålet om økonomisk demokrati, der har været ført herhjemme i de senere år, og som blussede vældigt op i foråret 1973 i forbindelse med den daværende regerings fremsættelse af lovforslag om lønmodtagernes medejendomsret, har vist, at der fra alle sider næres betydelig og positiv interesse for spørgsmålet. Det har imidlertid også vist sig, at der næres vidt forskellig opfattelse af, hvad begrebet indeholder; således havde hvert af de dengang i folketinget repræsenterede partier udarbejdet deres eget særlige forslag. Det har også vist sig, at problemerne har et sådant omfang, at de beslutninger, der tages, vil kunne få afgørende betydning for, i hvilken retning samfundet vil udvikle sig.

Når hr. Melchior nu spørger mig, om jeg vil overveje at nedsætte en kommission til overvejelse af metoder til og virkninger ved indførelse af lønmodtagernes medejendomsret, vil jeg gerne først sige, at jeg ikke ved at diskutere på grundlag af udtrykket lønmodtagernes medejendomsret ønsker at

sætte lighedstegn imellem begrebet økonomisk demokrati og så den socialdemokratiske opfattelse af dette. Jeg er imidlertid enig med hr. Melchior i, at det kan være nyttigt at begynde at samle oplysninger og vurdere virkningerne af forskellige typiske konstruktioner. Jeg vil derfor gerne overveje, hvorledes et sådant arbejde kunne iværksættes, herunder om arbejdsmarkedets parter bør deltage direkte i arbejdet, og hvilke opgaver man i første omgang kunne ønske at få belyst.

Erling Dinesen (S):

Jeg er enig i, at spørgsmålet om ØD ikke er uaktuelt; tværtimod mener jeg, at det er et af de mest aktuelle problemer, vi står over for, et af de vigtigste politiske problemer, vi står over for. Det har vi jo også tilkendegivet gennem de to år, hvor et socialdemokratisk forslag herom har været behandlet i folketinget.

Jeg vil ikke animere arbejdsministeren til at nedsætte en kommission omkring disse problemer. Vi ønsker ikke, at hele ØD-spørgsmålet begraves i en kommission. Det er ikke, fordi vi ikke ønsker hele denne problemstilling sagligt belyst, men fordi vi ved, og der findes — også i arbejdsministeriet — så meget materiale omkring disse ting. Dels har der været et omfattende udvalgsarbejde forud for det socialdemokratiske forslag, dels er der gennem de to års behandling af det socialdemokratiske forslag kommet så mange oplysninger frem, at der ikke skulle være behov for en kommission. Det, der er behov for, er politisk stillingtagen til de helt afgørende principper omkring økonomisk demokrati. Det er det, vi skal have. Det tror jeg ikke vi når frem til gennem et kommissionarbejde. Vi ved jo, der er kommet en række forslag, som man betegner som forslag om økonomisk demokrati, men som i realiteten ikke har meget med økonomisk demokrati at gøre.

Selv om jeg er klar over, at arbejdsministeren ikke vil sætte lighedstegn mellem det socialdemokratiske forslag og økonomisk

[Erling Dinesen.]

demokrati, vil jeg bede arbejdsministeren overveje sagen nøje, før han iværksætter det, han betegner som indsamling af nye oplysninger. Jeg tror, vi har alle dem, vi har behov for. Jeg vil gerne spørge arbejdsministeren, om han, før han iværksætter et sådant arbejde, meget grundigt vil drøfte dette spørgsmål endnu en gang med arbejdsmarkedets parter.

Melchior (CD):

Jeg siger arbejdsministeren en oprigtigt ment tak for det, som jeg opfatter som et meget imødekommende svar. Ministeren har måske lagt mærke til, at jeg udtrykkelig ikke har benyttet betegnelsen økonomisk demokrati i mit spørgsmål eller i begrundelsen herfor, end ikke i de citater jeg havde valgt ud. Jeg er ligeglad, hvad man kalder det, for min skyld kan man i stedet for ØD kalde det MM — medarbejdernes medejerskab — det er ikke afgørende.

Det afgørende for mig er den sekvens i ministerens svar, der siger, at ministeren mener, det er rimeligt at indsamle oplysninger for at vurdere virkningerne af ordninger, der allerede fungerer. På dette punkt er jeg uenig med hr. Erling Dinesen i, at vi har det, vi behøver. Vi har en hel del forslag, men de er mere eller mindre teoretiske, der foreligger ikke tilstrækkelige konsekvensberegninger, og først og fremmest savner vi — det ved ministeren jo at jeg i min skriftlige begrundelse har lagt vægt på — denne indsamling af materiale, så vi kan overse, hvordan de forskellige i praksis prøvede ordninger virker, og hvad de fører til.

På denne baggrund er jeg mere end tilfreds. Jeg ved, ministeren er en ordholdende mand, og at han i løbet af sommeren eller efteråret vil komme til et eller andet konkret resultat af de overvejelser, han nu har lovet mig at gå ind på.

Arbejdsministeren (Johan Philipsen):

Må jeg kort sige til hr. Erling Dinesen, at jeg er selvfølgelig enig i, at det er den politiske stillingtagen, hvor vi har haft vores største vanskeligheder. Måske må jeg lidt smilende og forhåbentlig meget venligt føje til, at socialdemokratiets stilling har unægtelig ikke gjort det lettere for andre partier at komme videre i denne sag. Det er da rig-

tigt, at der ligger et materiale, men jeg har i mit svar heller ikke låst mig fast i, at der skal nedsættes en kommission. Det fremgik egentlig også indirekte af svaret i første omgang, at det var naturligt at drøfte det med arbejdsmarkedets parter en gang til.

Hermed sluttede spørgsmålet.

Af Poul Westergaard (DR) til miljøministeren:

„Hvad agter ministeren at foretage sig i anledning af henvendelsen af 29. maj 1974 til folketingets partier fra Danske Arkitekters Landsforbund vedrørende kommunerens muligheder for at bekæmpe jordspekulationen?“

(Spm. nr. 266).

Skriftlig begrundelse.

I den nævnte henvendelse påpeger landsforbundet folketingets ansvar for, at kommunerne kan styre og realisere deres planer gennem opkøb og ekspropriation af jord til alle byformål. Som ledende i lovgivningsarbejdet må regeringen være indstillet på at bære et særligt ansvar.

I henvendelsen påpeges videre nødvendigheden af bedre styringsmidler, og at kommunerne får økonomisk mulighed for areal erhvervelser til landbrugspris og ikke spekulationspris. Der kan i den anledning være grund til at minde om, at et lovforslag om udvidet ekspropriationsadgang for kommunerne til byudviklingsformål stadig er under udvalgsbehandling i tinget, uden at regeringen synes indstillet på at søge det fremmet.

Der kan også være grund til at overveje en udvidelse af kommunernes lånemuligheder med henblik på jordopkøb.

Ligeledes kan der på baggrund af landsforbundets direkte opfordring til folketingets partier om, at kommunerne får beføjelser, der udelukker den form for jordspekulation, som repræsenteres af European Homes' aktiviteter, være anledning til at efterlyse regeringens kommentarer hertil.

Poul Westergaard (DR):

Baggrunden for mit spørgsmål til boligministeren — det var nemlig til boligministeren, jeg stillede det, men det kan være, det er forkert — var en henvendelse, som Dan-

[Poul Westergaard.]

ske Arkitekters Landsforbund den 29. maj sendte til samtlige folketingets partier, hvor man gør opmærksom på, at et amerikansk byggefirma har ført sig frem på det danske boligmarked med tilbud om nøglefærdige byer. Firmaet har i sine henvendelser til kommuner og byplankonsulenter brugt den nylig offentliggjorte regionplan som katalog over områder, der i nær fremtid ventes inddraget i byzonen.

Man gør opmærksom på, at i lige så mange år, som man gennem planlægningen har søgt at regulere byudviklingen, har denne planlægning været brugt i forbindelse med spekulation i landbrugsarealer, der forventes udepeget til byformål. Man siger, at det bør ikke føre til, at man forkaster offentlighedsprincippet, men derimod opfordrer man indtrængende folketinget til at vedkende sig sit ansvar for, at kommunerne kan styre og realisere deres planer gennem opkøb og ekspropriation af jord til alle byformål — noget, man fra sagkyndig side gang på gang har peget på nødvendigheden af.

Dette er givetvis et anliggende og en henvendelse, som dette ting ikke kan sidde overhørig, og derfor har jeg spurgt om, hvad ministeren nu vil gøre i anledning af denne henvendelse.

Miljøministeren (Holger Hansen):

Jeg har også læst i pressen om det amerikanske firma European Homes' planer. Jeg har allerede for nogen tid siden taget initiativet til at få en drøftelse med hovedstadsrådet om problemerne omkring egnplanrådets skitse og udlæg af nye byzoner. Det er klart, at jeg holder mig orienteret om forholdene. Men jeg vil ikke nægte, at jeg er tilbøjelig til at mene, at dagspressen har slået sagen stærkere op, end den egentlig kan bære. Det er bl. a. for at få undersøgt dette problem, vi nu skal have en forhandling med hovedstadsrådet og med nogle af de kommuner, som har været nævnt i denne forbindelse.

Det, hr. Poul Westergaard efterlyser, er dels bedre styringsmuligheder, dels muligheder for det offentlige til at erhverve jorden til en billigere penge.

For så vidt angår styringen kan jeg nævne, at det jo netop har været hensigten at

søge at løse eksisterende problemer ved det nyligt fremsatte forslag til lov om kommunep lanlægning, som vi havde en ordveksling om her i folketinget for ikke så farlig længe siden. Det er min opfattelse, at ekspropriationsproblemet ikke kan ses isoleret. Jeg er derfor ikke tilhænger af det forslag til en særlig ekspropriationslov, som blev fremsat af socialdemokratiet for nylig her i tinget. Men dermed er ikke sagt, at jeg ikke vil være åben over for en drøftelse af mulighederne for at finde de bedst tænkelige veje til at sikre planlægningen. Jeg er imidlertid ikke sikker på, at ekspropriationsbestemmelser alene er løsningen. Det er min opfattelse, at der er andre tanker, der skal undersøges, og andre muligheder, der skal graves dybt i, inden man går til noget så indgribende som en stramning af den gældende lovgivning om ekspropriation. Det må derfor efter min mening være naturligt, at problemet bliver drøftet i sammenhæng med lovforslaget om den nye kommunale planlægning, idet nye plantyper muligvis vil være bedre egnede til at løse disse problemer.

For så vidt angår spørgsmålet om det offentliges muligheder for at erhverve billig jord, vil jeg gerne henlede spørgerens opmærksomhed på grundlovens § 73, hvorefter fast ejendom kun kan kræves afstået mod fuld erstatning.

Poul Westergaard (DR):

Jeg er ikke af den opfattelse, at grundloven forhindrer, at dette folketing kan vedtage love, der giver rimelige økonomiske vilkår for byudvikling og samfundsudvikling i det hele taget. Hvis dette ting og hvis regeringen vil vedtage de fornødne love, så er jeg sikker på, at det vil dansk retsvæsen ikke med grundloven i hånd kunne modsætte sig.

Jeg takker naturligvis for de imødekomende, skal jeg sige toner i ministerens svar, men jeg synes, der var meget lidt konkret løfte om, hvad man skal gøre ved problemet. Det er ikke nok at sige, at der er ikke nogen løsning i ekspropriationsbestemmelser alene; det har jeg heller ikke påstået. Men det er et af de midler, man kunne tage i anvendelse sammen med andre. Da det er et gammelt og et påtrængende problem, som har kostet mange mennesker dyrt — nemlig

[Poul Westergaard.]

dem, der skulle bo på de arealer, der først havde været udsat for voldsom spekulation — er det vigtigt, at vi får nogle mere konkrete tillkendegivelser om, hvad regeringen nu agter at gøre ved det.

Miljøministeren (Holger Hansen):

Jeg forstod på hr. Westergaard, at den direkte anledning til dette spørgsmål var disse planer, som vi har læst om i aviserne, fra European Homes, og jeg vil gerne gentage, hvad jeg sagde før, at jeg naturligvis vil forsøge at finde ud af, hvad der ligger i det, men at jeg nok er tilbøjelig til at mene, at der måske ikke ligger så meget i det, som det kunne fremgå af aviserne i nogle dage for en 14 dages tid siden, men det kigger vi på.

Jeg er da også ganske overbevist om, at dette folketing vil kunne vedtage rimelige love for at løse de problemer, som hr. Poul Westergaard rejser i spørgsmålet. Det er det, regeringen har søgt at lægge op til ved at fremsætte sit lovforslag — som vist må siges at være et meget gennemgribende lovforslag — om den kommunale planlægning som efterfølger af lovgivningen i fjor om lands- og regionplanlægningen.

Jeg har også ved flere lejligheder her i folketinget givet udtryk for, at jeg er klar over, at der er nogle problemer, som må løses, også problemer af en karakter, som bevirker, at det nok ikke er gørligt at løse dem efter de almindelige, traditionelle regler. Det må vi diskutere. Jeg er også indstillet på, at det må ske i forbindelse med den meget grundige behandling, vi nødsages til at foretage af den kommunale planlægningslovgivning. Der er, som jeg nævnte i mit indlæg før, nogle nye plantyper; der er nogle offentlighedsbestemmelser, som jeg personlig lægger megen vægt på, og som vi ikke skal sætte over styr ved at lave regler, som lige- som går på tværs af dem.

Disse problemer lader sig ikke lige løse sådan på en studs i spørgetiden. Jeg er sikker på, at hr. Poul Westergaard er enig med mig i, at vi skal gå ind i et grundigt arbejde med forslagene i udvalget om fysisk planlægning og dér prøve at finde den løsning, der er nødvendig.

Hermed sluttede spørgsmålet.

Af *Birgit Fjelde* (CD) til undervisningsministeren:

„Vil ministeren forklare, hvorfor internt anbragte klienter under åndssvageforsorgen ikke længere omfattes af lov om fritidsundervisning?“

(Spm. nr. 270).

Skriftlig begrundelse.

Ved cirkulæreskrivelse af 18. januar 1974 har undervisningsministeriet standset denne undervisning uden nærmere begrundelse.

Denne pludselige og ubegrundede nedskæring af undervisningstilbud for en klientgruppe, der må siges at have endog meget stort behov for undervisningsaktiviteter af omhandlede art — dansk, regning, husholdning, dans, rytmik, stoftryk, maling, tegning og keramik — forekommer uforståelig og meningsløs for såvel personalet under åndssvageforsorgen som for de åndssvages forældre. Det kan oplyses, at for hele landet drejer det sig om ca. 700 klienter ud af omkring 3000 berettigede klienter, der har modtaget fritidsundervisning i 1973-74, og som nu afskæres fra denne undervisningsmulighed.

Birgit Fjelde (CD):

Forhåbentlig er der tale om en fejltagelse fra undervisningsministeriets side, når man i cirkulære af 18. januar 1974 har standset fritidsundervisning for internt anbragte klienter under åndssvageforsorgen. Jeg kan næppe tro, at undervisningsministeren med vilje vil diskriminere den medborgergruppe, der dårligst er i stand til at råbe op og sikre deres almindelige rettigheder. Det forekommer dobbelt uforståeligt med denne begrænsning, når man ser, hvor mange såkaldt normalt begavede medborgere over hele landet der modtager fritidsundervisning. De åndssvage udgør kun en meget lille del af det samlede antal.

Jeg kan oplyse, at det drejer sig om ca. 700 klienter ud af omkring 3.000 berettigede klienter, der har modtaget fritidsundervisning i vinteren 1973-74, og som rammes. Det ville være mere end trist, hvis disse klienter i den kommende efterårs- og vintersæson skulle afskæres fra at deltage i undervisningsaktiviteter som dansk, regning, husholdning, dans, rytmik, stoftryk, ma-

[Birgit Fjelde.]

ling, tegning og keramik. Netop i det lidt stimulerende miljø, som der desværre stadig væk findes på de fleste af vore forsorgsinstitutioner i dag, har disse undervisningstilbud uvurderlig værdi. Jeg imødeser med spænding ministerens svar.

Indenrigsministeren (Jacob Sørensen):

I undervisningsministerens fravær har jeg lovet at besvare spørgsmålet, som her er stillet, og svaret er følgende:

I forbindelse med folketingsudvalgets behandling af forslag til lov om fritidsundervisning m.v. svarede undervisningsministeren på et spørgsmål fra folketingsudvalget, at specialundervisningsbestemmelserne i forslaget også ville omfatte de åndssvage, idet man i åndssvageforsorgen lagde vægt på, at de åndssvage i det omfang, det er muligt, kan få lejlighed til at udnytte de tilbud, som lovforslaget rummer. Det blev tilføjet, at der i praksis må foretages en afgrænsning over for og koordinering med den undervisning, der meddeles handicappede inden for de under socialministeriet henhørende forsgrener. Jævnfør beretning fra udvalget for undervisning og uddannelse over forslag til lov om fritidsundervisning m. v., som er afgivet den 14. august 1967, spørgsmål 54.

Der har tidligere været gennemført fritidsundervisning inden for åndssvageforsorgens egne rammer, men efter den 1. august 1969, da den nye fritidsundervisningslov trådte i kraft, har man fra socialstyrelsens side bevidst forsøgt at overføre den hidtidige virksomhed til lov om fritidsundervisning m. v. Årsagen hertil er dels den forskellige bevillingspraksis, dels den forskellige byrdefordeling inden for henholdsvis forsorgens område og fritidsundervisningens område. Udgifterne til aktiviteter etableret inden for forsorgen afholdes 100 pct. af staten, men inden for faste rammer; det vil sige, at en udvidelse af aktiviteterne inden for forsorgens regie medfører indskrænkninger inden for andre områder. Specialundervisningen etableret i henhold til lov om fritidsundervisning finansieres derimod med 50 pct. af kommunerne og 50 pct. af staten, for så vidt angår lønudgifterne. Der er her tale om løvbundne udgifter; det vil sige, at så snart en aktivitet af de godkendende myndighe-

der godkendes som henhørende under lov om fritidsundervisning m. v., er såvel kommuner som stat forpligtet til at afholde udgifterne uden begrænsninger af bevillingsmæssig art.

Ved uhæmmet at overføre aktiviteter fra forsorgen til fritidsundervisningen vil der ske en byrdefordelmæssig forvridding mellem stat og kommune. Dette er påpeget over for undervisningsministeriet af såvel enkelte kommuner, der har følt sig særligt ramt, som af Kommunernes Landsforening. Undervisningsministeriet har derfor også ud fra ovennævnte svar til folketingsudvalget vurderet, hvorledes der kunne foretages en hensigtsmæssig afgrænsning imellem aktiviteter henhørende under åndssvageforsorgen og undervisning, der kan godkendes i henhold til lov om fritidsundervisning m. v. Resultatet af disse overvejelser og drøftelser med socialstyrelsen og Kommunernes Landsforening er blevet cirkulæret af 18. januar 1974.

Undervisningsministeriet har i øvrigt allerede taget initiativ til at indbyde Landsforeningen Evnesvages Vel og socialministeriet til et møde om de nævnte afgrænsningsproblemer allerede tirsdag den 11. juni 1974.

Birgit Fjelde (CD):

Jeg har den 24. april 1974 stillet et lignende spørgsmål til ministeren, men dengang fik jeg ikke helt klart svar. Dengang foretrak jeg at stille mit spørgsmål til socialministeren, men fordi jeg synes, det trak lidt ud med et svar, har jeg i stedet for valgt at stille det til undervisningsministeren. Det er beklageligt, at jeg ikke har kunnet få svar fra undervisningsministeren selv i dag, men så vidt jeg kan tyde indenrigs- og socialministerens svar, skulle det se ud, som om der var noget i vente, at man vil gå ind på en genforhandling af betingelserne, og derfor vil jeg sige foreløbig tak.

Hermed sluttede spørgsmålet, og spørgetiden var dermed til ende.

Den næste sag på dagsordenen var:

Anden behandling af forslag til lov om optagelse af statslån i udlandet.

(Første behandling af lovforslaget (nr. 182) findes i tidenden sp. 7089, udvalgets betænkning i tillæg B. sp. 569).